

IV. 104.

Pest –Pilis –Solt vármegye alispánjának iratai

1848 –1849

A királyi birtok (megye) élén az ispán (várispán) állott, helyettese távollétében az udvarispán. Feladata a birtok gazdasági irányítása és a helyi közigazgatás volt.

A XIII. sz. első felében a nagyarányú birtokadományozás következtében felbomlott a királyi vármegyrendszer, és a megyében élő nemesek vették át a helyi közigazgatás ügyeinek intézését. Ezzel létrejött a nemesi vármegye.

Az alispán –vicecomes –vármegyei tisztségviselő Magyarországon, akit a XIII. sz. végétől az ispán, a XV.sz.-tól a főispán nevezett ki helyettesének, a familiárisai közül. Ez a magánjogi viszony nagyban befolyásolta az alispán közjogi működését. Általában minden vármegyének két alispánja volt. A XIV. sz. közepétől kezdve a távollévő ispán helyett az alispán elnökölt a vármegyei törvényszéken. Az ő nevére érkeztek a királyi parancsok, s az okleveleket is ő állította ki a szolgabírákkal együtt. Vezető szerepe volt a megyei igazgatásban és igazságszolgáltatásban. A nemesek már a XV.sz.-tól kezdve arra törekedtek, hogy beleszólhassanak a kinevezésébe, de csak a mohácsi vész után, vált a nemesi önkormányzat tényleges tisztviselőjévé. Ekkortól a vármegye beleegyezése kellett a megválasztásához. (1548 LXX.tc.). A kérdést az 1723. évi LVI. tc. zárta le, eszerint a főispán négy jelöltje közül a vármegyei közgyűlés választotta. Az alispán elnökölt a testületi szervekben és a vármegyei törvényszéket (sedriát) is legtöbbször ő vezette, s alkalmanként az úriszéken a megyei hatóságot képviselte, majd a XVII. sz.-ban kialakuló alispáni ítélőszéken is bíraskodott. Rendelkezett a megyei adminisztrációval, tisztviselőkkel, végrehajtotta a központi intézkedéseket és a vármegyei közgyűlés rendelkezéseit.

Az 1848-as forradalom a XVI.és XVII. tc. –kel szabályozta a megyék jogállását. A választott megyebizottmány a főispán távollétében az alispán elnöklete alatt gyakorolta a közgyűlés hatáskörét. Pest megye első alispánja: Szentkirályi Móricz, majd Nyáry Pál, Madarassy László, másodalispán: Balla Endre, Szeles Lajos.

A megyék általában két alispánt választottak, az első alispán őrzi a pecsétet és viszi az elnökséget. Minden tisztségből páros számú állásokat szerveztek, egyik fele közigazgatási, másik fele bírói funkciót látta el. 1849. június 15-én a bizottmányi nagygyűlés a kisgyűlés hatáskörét az alispánra ruházta.

Az iratok nagyrészt hadmozdulatokról, hadi eseményekről tudósítanak. A pest megyén keresztül vonuló csapatok úrendjét, élelmezését, fogatok kirendelését tartalmazza.

Jegyzőkönyvi iktatásban keletkeztek az iratok.

Dr. Lakatos Ernő: Az első megyebizottmány (Magyar Nagy Lexikon.)

V.104.
Pest –Pilis –Solt vármegye alispánjának iratai
1848-1849

- a.) Jegyzőkönyvek 0,12 ifm
1848-1849
- b.) Iratok 0,16 ifm

IV. 104.
Pest –Pilis –Solt vármegye alispánjának iratai
1848-1849

a./ Jegyzőkönyvek
1848-1849

Terjedelme: 0,12 ifm, 2 kötet, 2 raktári egység

Raktári helye: Mester utca, 2. emelet, 23. állvány, 5. polc

Raktári egység, kötet	Év	Jegyzőkönyvi szám	Megjegyzés
1. kötet	1848	1-909	Január 2.-május 31. 1-400. pagina A 629, 677, 874-887 számok hiányoznak. A 871, 872, 907 számok kétszer szerepelnek. Az 557-568, 592-609 számokat tartalmazó lapokat hibásan kötötték. A kötet végén abc register található, de nincs kitöltve.
2. kötet	1848	910-1709	Június 1.-december 31. 1-476 pagina Az 1304, 1607, 1655-1684 számok hiányoznak. Az 1307, 1324, 1382, 1576 számok kétszer szerepelnek Az 1231 szám kétszer szerepel a második 1232? Az 1255 szám kétszer szerepel, a második 1256? Az 1372-1382 számokat tartalmazó lapokat hibásan kötötték.
	1849	43-a-54	Január 2. 477-480 pagina A jegyzőkönyv folytatását április 30. dátummal és 55 számmal kezdve lásd IV.103.-a 1 raktári egységnél. A kötet végén abc register található, de nincs kitöltve. Az 1849. évi jegyzőkönyvhöz és iratokhoz a IV.103.b.-2.

Raktári egység, kötet	Év	Jegyzőkönyvi szám	Megjegyzés
2. kötet	1849	43-a-54	<p>lajstrom, és IV.103.b-3. mutató kapcsolható. Az 1848. évi iratokhoz nincs lajstrom és mutató, segédkönyvként a jegyzőkönyv használható.</p> <p>Alispán elnöklete alatt felvett be –és kitáblázási jegyzőkönyv. Lásd IV. 121.- f. állag</p>

Budapest, 2005. november 10.

Készítette: Timkó András

Gépelte: Kálmán Noémi

IV.104.
Pest –Pilis –Solt vármegye alispánjának iratai
1848-1849

b./ Iratok
1848-1849

Terjedelme: 0, 16 ifm, 1 doboz, 1 raktári egység
Raktári helye: Mester utca, 2. emelet, 23. állvány, 5. polc

Raktári egység doboz	Év	Jegyzőkönyvi szám	Folió	Megjegyzés			
1. doboz	1848	478	2				
		482-a	2				
		487	2				
		494	2				
		504	2				
		515	2				
		538	2				
		539	2				
		554	2				
		562	3				
		575	2				
		577	2				
		578	3				
		610	2				
		611	2				
		618	3				
		621	2				
		624	2				
		631	2				
		633	2				
		649	2				
		667	2				
		685	2				
		716	2				
					809	2	Tévesen 717. számot kapta az irat
					855	3	
		861	4				
		873	2				
				A jegyzőkönyvben nem egyezik a tárgy			

Raktári egység doboz	Év	Jegyzőkönyvi szám	Folió	Megjegyzés	
1. doboz	1848	903	2	A jegyzőkönyv ben nem egyezik a tárgy	
		905	2		
		913	13		
		920	2		
		921	3		
		950	2		
		956	2		
		992	3		
		993	4		
		998-a	2		
		999	2		
		1005	2		
		1009	2		
		1010	2		
		1025	2		
		1035	3		
		1039	3		Rest.
		1040	3		
		1041	2		
		1042	2		
		1052	2		
		1063	2		
		1075	2		
		1082	2		
		1084	1		
		1085	2		
		1090	2		
		1108	4		
		1113	3		
		1114	2		
		1131	2		
		1153	3		
		1159	2		
		1160	3		
		1166	3		
		1169	34		
		1170	2		
		1177	3		
		1187	1		
		1191	2		
1192	2	Rest.			
1206	2				
1208	2				

Raktári egység doboz	Év	Jegyzőkönyvi szám	Folió	Megjegyzés
1. doboz	1848	1214	2	
		1219	2	
		1220	2	
		1221	2	
		1224	2	
		1240	2	
		1241	2	
		1251-a	3	Rest.
		1252	2	
		1253	2	
		1254	4	
		1258	2	
		1279	3	Rest.
		1281	3	
		1284	3	
		1291	3	
		1295	3	
		1304	2	Valószínű, az egyik 1307 jegyzőkönyv i számnak felel meg!
		1309	3	
		1316	3	
		1318	3	
		1324	3	
		1330	8	Görgey Arthur útrendje is.
		1340	4	
		1355	2	
		1356	2	
		1357	2	
		1360	2	
		1361	2	
		1362	3	
		1363	2	
		1369	2	
		1370	3	
1371	3			
1372	2			
1375	4			
1385	2			
1387	2			
1390	4			
1392	2			

Raktári egység doboz	Év	Jegyzőkönyvi szám	Folió	Megjegyzés
1. doboz	1848	1395	2	10. tárgyi csoport horvát hadifoglyok ügyei. Az 1478. irat tévsen az 1477 számot kapta
		1414	2	
		1415	2	
		1416	7	
		1418	2	
		1420	2	
		1421	3	
		1423	2	
		1424	2	
		1429	4	
		1431	1	
		1432	1	
		1433	2	
		1434	2	
		1435	2	
		1438	2	
		144	3	
		1456,1478,1558 +szn.	13	
		1475		
		1487	2	
		1511	3	
		1519	2	
		1529	3	
		1534	2	
		1536	3	
		1542	3	
		1543	2	
		1544	3	
		1548	2	
		1555	2	
		1556	3	
		1557	2	
1566	2			
1567	3			
1568	3			
1571	3			
1574	3			
1579	3			
1580	3			
1586	3			

Raktári egység doboz	Év	Jegyzőkönyvi szám	Folió	Megjegyzés
1. doboz	1848	1588	3	Rest.
		1593	4	
		1594	3	
		1598	2	
		1602	5	
		1605	3	
		1618	3	
		1624	3	
		1635	3	
		1648	2	
		1695	2	
		1704	2	
		1705	3	
		1706	3	
		1707	2	
		1708	2	
		1709	2	
		44-a	2	
		1849	50	
			1	
	1848-1849	<u>Számnélküli iratok</u>	1-130	
	1849	Jegyzőkönyvek (Vadkert) Népfelkelés fegyverfogható egyének összeírása	1-27	7, 14, 17, 19- 24 rest. Pécel, Csíktarcsa, Kerepes, Kistarcsa, névszerint Jenő, Telki, Nagykovácsi , Hidegkút, Budakeszi, Budaórs, Szeremle, Szentistván, Csanád, Sükösd, Nádudvar, Hajós, Dusnok, Bogyiszló, Fajsz számszerint
			28-42	
1. doboz	1849	Katonai (nemzetőri)	43-59	43, 44 rest.

Raktári egység doboz	Év	Jegyzőkönyvi szám	Folió	Megjegyzés
	1848-1849	szolgálat alóli felmentések iránti kérelmek Egyébb nem tematizált számnélküli iratok	60-130	64, 65, 78, 85, 86, 91, 92, 100, 101, 105-109, 112, 115, 116, 122, 129, 130 rest. Az 1949. évi jegyzőkönyv -höz és iratokhoz a IV.103.b-2 lajstrom, és IV. 103.b-3 mutató kapcsolható. Az 1848. évi iratokhoz nincs lajstrom és mutató, segédkönyvk ént a jegyzőkönyv használható

Budapest, 2005. november 10.

Készítette: Timkó András

Gépelte: Kálmán Noémi

IV.104.
Pest –Pilis –Solt vármegye alispánjának iratai
1848-1849

b./ Iratok
1848-1849

**Konkordanciajegyzék a korábbi foliószám és a
jegyzőkönyvi szám vonatkozásában**

Korábbi foliószám	Év	Jegyzőkönyvi szám	Korábbi foliószám	Év	Jegyzőkönyvi szám
1-2	1848	1648	114-115	1848	1360
3-6		1035	116-119		1309
7-9		1567	120-121		1324
10-12		1555	122-124		1295
13-17		1598	125-126		1304
18-20		1568	127-130		1251-a
21-23		1593	131-134		1254
24-26		1166	135-136		1252
27-28		1544	137-139		1281
29-31		1574	140-143		1284
32-34		1040	144-147		1291
35-40		993	148		
41-44		855	149		
45-46		1219	150-151		1241
47-50		1113	152-153		1220
51-53		1153	154		1084
54-56		1187	155-157		1440
57-59		1160	158-159		1475
60-63		921	160-161		1395
64-66		1618	162-163		1392
67-68		999	164-167		1375
69-70		1114	168-169		1369
71-72		1361	170-171		
73-75		1704	172-174		1318
76-79		992	175-177		1316
80-82		1169	178-181		1390-91
83-85		1421	182-185		
86-87		1420	186-187		
88-89		1414	188-191		1108
90-97		1330	192-193		1433
98-100		1371	194-197		1170
101-103		1370	198-199		716
104-107		1362	200-206		1416
108-109		1363	207-208		905
110-113		1340	209-221		913

Korábbi foliószám	Év	Jegyzőkönyvi szám	Korábbi foliószám	Év	Jegyzőkönyvi szám
222-233	1848	1456,1558	339-340	1848	1042
		1478	341-342		1052
234-235		1556	343-344		1063
236-237		1557	345-346		1075
238-240		1579	347-348		1082
241-243		1543	349-350		1085
244-245		1542	351-352		1093
246-249		1039	353-354		1131
250-251		1511	355-356		1159
252-253		1548	357-358		1177
254-256		1566	359		1191
257-259		1571	360-361		1192
260-263		1588	362-363		1206
264-265		1594	364-365		1208
266-268		1624	366-367		-
269-271		1534	368-369		1214
272-274		1519	370-371		1221
275			372-373		1224
276			374-375		1240
277-278		494	376-377		1253
279-280		539	378-379		1258
281-284		562	380-381		1279
285-286		577	382-383		1341
287-289		578	384-385		1355
290-291		610	386-387		1372
292-293		611	388-389		1356
294-296		618	390-391		1357
297-298		621	392-393		1385
299-300		624	394-395		1387
301-302		631	396-397		1415
303-304		633	398-399		1418
305-306		649	400-401		1423
307-308		667	402-403		1424
309-310		685	404		1429
311-312		809	408		1431
313-316		861	409		1432
317-318		873	410-411		1434
319-320		903	412-413		1435
321-322		920	414-417		-
323-324		950	418-419		1438
325-326		956	420-422		1487
327-328		998-a	423-424		1529
329-330		1005	425-427		1536
331-332		1009	428-429		1580
333-334		1010	430-432		1586
335-336		1025	433-435		1602
337-338		1041	436, 438-439		1605

Korábbi foliószám	Év	Jegyzőkönyvi szám	Korábbi foliószám	Év	Jegyzőkönyvi szám
440-441	1848	1635			
442-443		1695			
444-446		1705			
447-448		1706			
449-450		1707			
451-452		1708			
453-454		1709			
455-456		575			
457-458		554			
459-460		538			
461-462		515			
463-464		504			
465-466		487			
467-468		482-a			
469-470		478			

IV.104.
Pest –Pilis –Solt vármegye alispánjának iratai
1848-49

b.) Iratok
1848-1849

Számnélküli ratok
1848-1849

Konkordanciajegyzék a számnélküli iratok közé rendezett iratok
korábbi foliószáma és új fondszáma vonatkozásában.

Korábbi foliószám	Év	Új foliószám	Megjegyzés
148 149	1848	78	ld. 1279/1848 jegyzőkönyvi számnál
170-171		70-71	
182-185		60-63	Ezek az iratok
186-187		64-65	korábban a
275		76	jegyzőkönyvi
276		77	számmal ellátott
366-367		66-67	iratok között
414-417		72-75	szerepeltek.

Budapest, 2005. november 10.

Készítette: Timkó András

Gépelte: Kálmán Noémi